

Arbetsmarknadsdepartementet
a.remissvar@regeringskansliet.se

SOU 2023:79 Arbetsrätten under krig och krigsfara

(Dnr FK2024-005583)

Sammanfattning

Försäkringskassan är i stort positiv till de förslag som utredningen lämnar över en justerad arbetsrättslig beredskapslagstiftning, anpassningar av arbetsmiljö- och arbetstidsreglerna, ändringar i lagen om totalförsvarsplikt samt utredningens förslag om att kollektivavtal kan ingås eller sägas upp med hjälp av elektroniska hjälpmedel.

Försäkringskassans synpunkter över utredningens förslag begränsas till de delar som särskilt berör arbetsgivares förutsättningar under krig, krigsfara eller när extraordinära förhållanden råder.

7.2.6 Arbetstagarorganisationernas tolkningsföretråde gällande lön och annan ersättning bör begränsas under krig, krigsfara och extraordinära förhållanden

Den av utredningen föreslagna ordningen riskerar att drabba arbetsgivare i oskälig omfattning då arbetsgivare i högre omfattning kan tvingas acceptera arbetstagarorganisationens mening gällande lönefordran eller annan ersättning.

Försäkringskassan anser istället att 35 § medbestämmandelagen (MBL) bör suspenderas under krig, krigsfara och extraordinära förhållanden och i likhet med den nu gällande arbetsrättsliga beredskapslagen. Under krig, krigsfara och extraordinära förhållanden kan arbetsgivaren ha svårt att hinna påkalla förhandling eller väcka talan i domstol rörande lönetvister och därigenom tvingas acceptera arbetstagarorganisationens mening gällande lönefordran eller annan ersättning. Vidare kan det anses särskilt angeläget då regeringen, genom bemyndigande, kommer kunna reglera vissa frågor genom föreskrifter och som under normala förhållanden skulle ha meddelats genom lag. Sådana bemyndiganden, t.ex. när det gäller arbetstid och ledighet, kan då få till följd att arbetsgivare behöver utge ersättning till medarbetare enligt arbetstagarorganisationens mening.

9.2.2 Anställningsskyddslagens bestämmelser om att en tidsbegränsad anställning under vissa förhållanden övergår till en tillsvidareanställning

Försäkringskassan anser att det även bör övervägas att suspendera 5 a § i anställningsskyddslagen (LAS) under krig, krigsfara eller när extraordinära förhållanden råder, i syfte att tillgodose totalförsvarets behov.

Verksamheter som Försäkringskassans och som har till uppgift att säkerställa en samhällsviktig verksamhet vid fredstida kriser, höjd beredskap och krig kommer sannolikt behöva utöka sin arbetsstyrka vid höjd beredskap för att möta totalförsvarets behov. Att då inte suspendera bestämmelsen i 5 a § kan få till följd att myndigheten,

efter en återgång till normala förhållanden, har en större andel anställda än vad myndigheten klarar av att sysselsätta.

11.2.1 Anpassningar i uthyrningslagen vid krig, krigsfara och extraordinära förhållanden för att tillgodose totalförsvarets behov.

Försäkringskassan ställer sig positiv till att utredaren förtydligar parternas möjligheter att genom beredskapsavtal suspendera bestämmelsen i 12 a § uthyrningslagen. Att överlåta åt parterna att i beredskapsavtal reglera frågan öppnar dock även upp för att en överenskommelse om suspendering inte kan nås, vilket i synnerhet för statliga arbetsgivare kommer innebära en tyngre administrativ börda.

Försäkringskassan anser därför att bestämmelsen istället bör suspenderas vid krig, krigsfara och extraordinära förhållanden, och för att underlätta för framförallt samhällsviktiga statliga verksamheter.

13.4.4 Skyddsombudens rätt att avbryta arbete genom s.k. skyddsombudsstopp bör inskränkas under krig, krigsfara eller extraordinära händelser

Försäkringskassan anser att regeln om skyddsombudens rätt att stoppa verksamheten bör inskränkas under krig, krigsfara och extraordinära förhållanden genom att det i beredskapslagen införs vissa begränsningar i 6 kap. 7 § arbetsmiljölagen. Ett skyddsombudsstopp i Försäkringskassans verksamhet kan få stora konsekvenser för myndighetens möjligheter att säkerställa driften av den samhällsviktiga verksamhet som myndigheten bedriver. Försäkringskassan anser att skyddsombudens rätt att stoppa verksamheten under krig, krigsfara och extraordinära händelser ska kunna utövas först efter det att skyddsombudet informerat Arbetsmiljöverket om den tilltänkta åtgärden. Med en sådan ordning ges Arbetsmiljöverket möjlighet att mer skyndsamt avgöra om arbetet fortsatt ska vara avbrutet eller inte. Under fredstider åligger det arbetsgivaren att kontakta Arbetsmiljöverket när skyddsombud meddelat skyddsstopp av verksamheten, om arbetsgivaren och skyddsombudet inte är ense om en fortsatt drift av verksamheten innebär en omedelbar och allvarig fara för arbetstagares liv eller hälsa. En omvänd ordning skulle bättre omhänderta totalförsvarets behov av att samhällsviktig verksamhet kan bedrivas utan onödiga fördröjningar av myndighetens produktion, i avvaktan på Arbetsmiljöverkets inspektion och beslut.

I övrigt tillstyrks utredningens förslag.

Beslut i detta ärende har fattats av avdelningschef Magnus Lundström i närvaro av förhandlingschefen Maria Made, den senare som föredragande.

Magnus Lundström

Maria Made